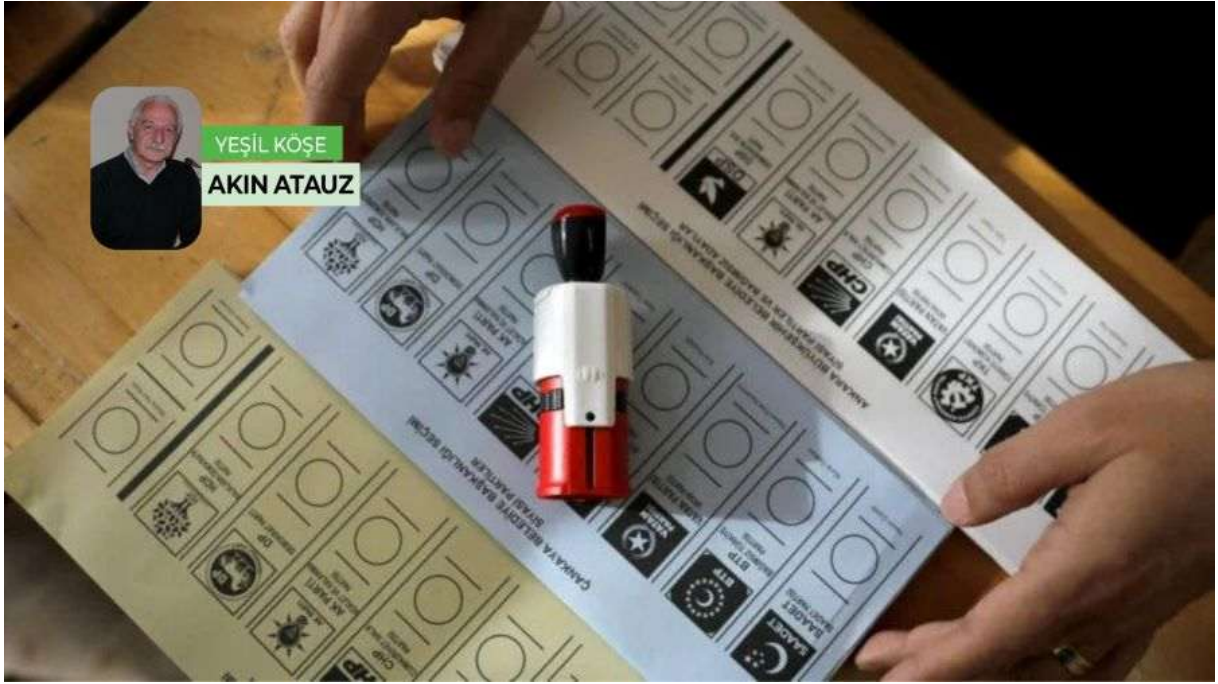

Demokrasi/ ittifak/ katılım/ oydaşma

Geldiğimiz noktada çok farklı görüşleri, beklentileri ve çıkarları olan toplumsal grupların karşılaşmaları ve birbirlerinin durumunu/ sorunlarını ve beklentilerinin gerekçeleri gibi konularda bilgilenmeye, nitelikli bir anlamaya ve belki daha da çok empatik bir anlayışa gerek olacaktır.

Akın Atauz

18/03/2023

aatauz@yahoo.com

Bu deneme, demokrasinin işleyiş mekanizmaları bakımından siyasi partiler arasındaki beraberlik/ ittifak ya da birlikte karar alma ve uygulamalardaki gelişmelerin bize neler düşündürdüğü/ öğrettiği üzerinde yoğunlaşacak. En azından “neleri düşünmek ve analiz etmek isteyebileceğimiz ve bilmemiz gerekenler bakımından eksikliklerin neler olabileceği” gibi sorular üzerinde duracak.

Önce çoktandır savunduğumuz önermeye yeniden dönelim: “Kentler/ (semt-mahalle vb. gibi) kent alt birimleri/ her türlü yerleşim birimi demokratik biçimde yönetilerek kendi geleceğini hazırlayacaksa (ya da planlayacaksa), katılımcı bir demokrasinin genel konjonktürü ve o yere özgü gereksinimlerini dikkate alarak tasarlaması için etkin işleyiş nasıl sağlanabilir?” Temel soruyu böyle belirlersek eğer, birçok başka soruyu da yanıtlamak gerekecek.

Kentler, her bakımdan (gerek sosyolojik özellikler ve ekonomi-üretim-sınıf bakımından konumlanışlar, politik yapılar, yerel-kültürler/ tarihi birikim ve ideoloji vb.) farklılıklar içeren ve türdeş olmayan (son derece heterojen de diyebiliriz) sivil örgütlerin/ toplum

kesimlerinin/ bireylerin bir araya gelmesiyle oluşur. Kentler, bütün bu faktörlerin sürekli devindiği-farklı hızlarda değiştiği makro toplumsal sistemler olarak düşünülebilir.

Kenti kent yapan, bu inanılmaz derecede karmaşık ve sonsuz çeşitlilik içeren toplulukların/ bireylerin kentteki, daha da çok kentin kamusal alanındaki beraberliği/ etkileşimi ve birlikte devinmesinden/ bu dinamizmden yansıyan renklerin tonlarıdır. Temsili demokrasinin ‘doğası’

Ancak kentin bu son derece çok katmanlı ve karmaşık sisteminin iyi işleyebilmesi, barındırdığı bütün çeşitliliği yansıtan ögeler bakımından yaşanabilir/ tercih edilir bir toplumsal – politik ve kültürel kaliteyi kentin kamusal ve özel alanlarında sunabilmesine bağlıdır. Aynı biçimde geleceğini de bu standartları sağlayacak/ iyileştirecek biçimde yeniliyor/ sürekli olarak yeniden kurabiliyor olması ortak bir iradenin işlevsel olmasına (politik anlamda demokrasinin varlığına da diyebiliriz) bağlıdır.

Şöyle de söyleyebiliriz: Kentin bütün bu ögeler (insanlar canlı ve cansız doğa/ ekolojik sistem vb.) bakımından belirli bir düzeyde veya standartta doyum/ yaşam kalitesi sağlayabilmesi için kentsel sistemin (bunları şimdilik “kent yönetimi” ve “sivil yönetim yapıları”/ “kurumlar” olarak adlandırıyoruz) iyi işlemesi gerekir.

Dünyanın pek çok kentinde, kent yönetimlerinin belirlenmesi için “demokratik süreçler” işletiliyor. Ancak bu süreçlerin çok büyük bir çoğunluğu, temsili bir demokrasi denilen bir sistemle, belirli bir dönem için (4-5 yıl) yönetimin seçimle oluşturulması biçiminde gerçekleştiriliyor. “Temsili demokrasi” genellikle kentin en yoksullarının ve canlı ve cansız doğasının/ kaynaklarını ve ekolojik dengelerinin korunamaması ya da yeterli düzeyde savunulamaması biçiminde gerçekleşiyor. Böyle olduğu için de en yoksul (azınlık), genellikle çok kötü ve zor koşullarda yaşıyor ve geçimini sürdürüyor; ekolojik değerler aşınıyor/ kayboluyor ve çevre değerleri sürekli kötüye doğru evriliyor.

Katılımcı demokrasi ve kamusalallık

Bu duruma karşı önerilen ise, katılımcı demokrasi. Kent toplumunun bir dönem boyunca kendisini temsil etmesi ve gerekli kararları alması için temsilcilerini seçmesi yeterli değil. Sorunlar karşısında hemşerilerin/ güçsüzlerin ya da kendisini savunamayan ögelerin, taleplerini dillendirmesi/ tartışılabilmesi ve haklarını savunulabilmesi için demokratik bir işleyiş gerekiyor ve buna göre düzenlenmiş bir kamusal alan...

Kent yönetiminde katılımcı bir demokratik işleyişin nasıl işleyeceği konusunda hazırlıklı olabilmek/ kent toplumunun yeterli hazır olma durumuna gelebilmesi için, bu düzenlemenin demokratik niteliklerinin neler olacağı ve işleyiş mekanizmalarının nasıl düzenleneceği bakımından bazı tartışmalar yapılmış ve belirli taslak biçimler önceden hazır olabilmelidir. Bu demokratik süreçlerinin tanımı/ tasarımında evrensel ilkeler, standartlar, ölçüler bulunmakla birlikte her yerin kendine özgüllüklerine göre farklılıklar da olabilir. En temel ilkeler; eşitliklerin gözetilmesi, ayrımcılıkların olmaması ve özgürlükçü bir demokrasinin her aşamada nasıl gerçekleşebileceğinin dikkate alınmasıyla ilgili olacaktır.

Kent ve kentli haklarının savunusu için, elverişli bir demokrasi tanımı yapabilmeli ve kent yönetimini buna uygun biçimde düzenleyebilmeliyiz. Katılımcı demokrasinin nitelikleri (her yerin/ yörenin kendi yerel özelliklerine göre) belirlenirken karar birimlerinin belirlenmesi ve her birimin karar alma kuralının düzenlenmesi oldukça kritik aşamalardır. Çok farklı çıkarları (ya da talepleri/ beklentileri veya politikaları-amaçları) olan grupların/ örgütlerin, ortak ve tek bir karara (amaç durumuna/ politikaya vb.) ulaşabilmesi oldukça güç olabilir. Katılımcı bir demokratik işleyişte de kentlerde farklı sınıfların, farklı bakış açıları/ politik tercihleri olanların bir araya gelmesi ve herkesi birden kapsayan ortak noktalara ulaşması gerekecektir, ama nasıl?

Geçtiğimiz haftada gördük ki, çok farklı politik programı olan partiler (seçim için veya daha uzun erimli) ittifaklar oluşturabiliyor. Farklıklarına rağmen, ortak bir program oluşturabiliyorlar. Bu tür bir ortaklığın oluşturulmasında, karar alma yönteminin oybirliği olması, kaçınılmaz gibi görünüyor. Eğer çoğunluk kuralına göre karar alınırsa, azınlıkta

kalanlar taleplerinin/ beklentilerinin gerçekleşmeyeceğini veya beraberliğin kendileri için iyi çözümler sağlamadığını düşünecekler ve beraberliğin sürdürülmesini sürekli olarak sorgulayacaklardır.

Doğrudan demokraside oybirliği

Çoğunluk (ya da bazı durumlarda nitelikli çoğunluk) kuralı, genellikle hızlı çalışır ve tartışmalar kısa tutulabilir. Elde edilen kararlar da oldukça net ve kolay uygulanabilir nitelikte olur; ancak sadece çoğunluk grubunu (ve onların çıkarlarını) temsil (ve tatmin) eder. Oybirliği kuralına göre karar alabilmek için, (konuya ve konjonktürel duruma göre farklı olmakla birlikte) tartışmalar ve karşılıklı iknalar için çok daha fazla zaman ayırmak gerekir. Ortak bir karara erişmek zordur ve çok (zihinsel) emek gerektir. Erişilen karar da büyük bir olasılıkla bütün tarafların taleplerini karşılayabilmesi için çok daha karmaşık ve genel çok ögeli, uygulamaya çok elverişli olmayan özelliklere sahip olabilir.

Oybirliği kuralı ise, oldukça tartışmalı bir konudur. Kentin en zenginleri ile en yoksulları nasıl oybirliğine erişecek ya da oydaşmaları için ne tür süreçlerin gerçekleştirilmesi gerekecek? Ya da ev sahipleri ile kiracılar? Mülk sahibi olanlar ve olmayanlar, otomobilsiz yaşayamayanlar ile kamu taşıtlarını kullananlar, çok çocuklu ailelerle çocuksuzlar, göçmenlerle yerliler, gençler ile yaşlı kuşaklar? Bu listeyi sonsuza kadar uzatmak olasıdır.

Geldiğimiz noktada çok farklı görüşleri, beklentileri ve çıkarları olan toplumsal grupların karşılaşmaları ve birbirlerinin durumunu/ sorunlarını ve beklentilerinin gerekçeleri vb. konularında bilgilenmeye, nitelikli bir anlamaya ve belki daha da çok empatik bir anlayışa gerek olacaktır. Ama katılımcı bir yönetimde taraflar, doğrudan demokrasinin özelliklerini zedelemeyecek bir biçimde nasıl tanımlanacak ve karar alma süreçlerine elverişli biçimde örgütlenecekler? Bu örgütlenmeler arası ilişkiler nasıl olacak? vb. vb. Siyasi partilerin, gerek “Altılı Masa” veya “Millet İttifakı” ya da “Emek ve Özgürlük İttifakı” ya da diğer seçim platformlarının oluşmasıyla ilgili olarak alınması beklenen kararları

alma biçimleri öylesine öne çıktı ve önem kazandı ki, katılımcı bir demokrasi için düşünmeye, belki de ortasından bir yerden başladık. Yeterli sistematığı olan bir tartışma programı geliştirmeden önce, böyle gelişi-güzel bir yerden giriştik tartışmaya... Ancak “oydaşma” ilkesel olarak her durumda eksen bir kavram, katılımcı demokrasi için. Gelecekte “kent yönetiminde katılımcı demokrasi” dediğimizde, bununla ne ifade etmek istediğimizi ya da katılımdan ne anladığımızı, daha düzenli bir biçimde tartışmaya açabilmek için konuyla ilgilenmeyi sürdüreceğiz.

Akın Atauz